

Рамазонова Саломат Саидовна

Осиё халқаро университети уқитувчиси

ЁШ АВЛОДНИ ТАРБИЯЛАШДА ЖАМОАТЧИЛИКНИНГ ЎРНИ

Бугунги кунда республикамизда ёш ва баркамол авлодни тарбиялаш масаласи давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Чунки, баркамол авлод Ватанимиз келажаги ва наслимиз давомчиси ҳисобланади. Уларни замонавий, комил инсонлар этиб тарбиялаш, улар онгига миллий –маданий, маънавий қадриятларимизни сингдириш, қадимий ва бой тарихимиз билан қуроллантириш, ақлан ва маънан баркамол этиб тарбиялаш бугунги кунимизнинг долзарб масаласидир. Ўзбекистон Президенти Ш.М.Мирзиёев томонидан, ёшларимизнинг мустақил фикрлайдиган, юксак интеллектуал ва маънавий салоҳиятга эга бўлиб, дунё миқёсида ўз тенгдошларига ҳеч қайси соҳада бўш келмайдиган инсонлар бўлиб камол топиши, бахтли бўлиши учун давлатимиз ва жамиятимизнинг бор куч ва имкониятларини сафарбар этилмокда¹.

Тарихдан маълумки, кишилар азал-азалдан жамоа-жамоа бўлиб яшашга интилиб келганлар. Ҳамжиҳатликда турмуш қийинчиликларини енгиб, мушкул вазиятларда бир-бирларига кўмакдош, ишончли ҳимоячи бўлишган. Шунга асосланиб айтиш мумкинки, қадим замонлардаёқ бугун биз таъриф бераётган фуқаролик жамияти, кишиларнинг ўзини-ўзи бошқариш органларининг илк қуртаклари намоён бўла бошлаган. Шарқда бу жараён минг йиллик тарихга эга бўлган маҳаллалар кўринишида ривожланган бўлса, Ғарб давлатларида кишиларнинг ўз манфаат ва қизиқишларини жамиятда кечаётган жараёнлардан келиб чиқиб ифодалаш ва ҳимоя қилиш мақсадида ҳар хил уюшмалар, партиялар, жамиятлар, ҳаракатлар ва бошқа тузилмалар пайдо бўлишига асос солинди.

Чиндан ҳам Ўрта Осиёда, ҳозирги Ўзбекистон ҳудудида ўзини ўзи бошқарувчи ташкилотнинг ноёб шакли – маҳалла азалдан мавжуддир. Маҳалла бевосита жамоатчилик тарихи, одамларнинг жамоа бўлиб ҳамжиҳат бўлиб , уюшиб яшаш тарихи билан боғланган ҳолда икки минг йилдан ортиқ ўтмишга ега. Бу бизнинг миллатимизга хос бўлган воқеалиқдир. Маҳалла бу кишиларни интилиши ва саъй-ҳаракати, унинг ўзига хос ҳаёт тарзи ҳам қадим – қадимдан уларда яшайдиган кишиларнинг манфаатларини ҳимоя қилиб, имкон қадар қондириб шакллана бошлаган. Бобомиз Соҳибқирон Амир Темури ўзи барпо этган бепаён ва қудратли салтанатни бошқаришда маҳалла муттасадди шахсларга таягани ва улар билан яқин муносабатда бўлиб, бамаслаҳат иш олиб боргани ўзининг “тузук”ларида шундай келтириб ўтади .“ Ҳар эл ва ҳар миллатнинг улуғларини, бошлиқ оқсоқоларини қадрладим, уларга совға – саломлар бериб хизматларидан фойдаландим”²

Тарихнинг гувоҳлик беришича, Ватанимизда қадимдан маҳалла фаолият кўрсатиб келади. Лекин собиқ иттифоқ даврида маҳалланинг мазмуни ва вазифалари бутунлай издан чиқди. Бу даврда маҳаллалар ўзининг ҳуқуқий мақомини йўқотди, уларнинг асосий фаолияти собиқ коммунистик партиянинг ташкилотларини қўллаб-қувватлашдан, шунингдек, маҳаллий анъана ва урф-одатлар, одоб-ахлоқ, меъёрларини тарғибот-ташвиқот қилиш, оилалардаги маросимлар ва бошқа тадбирларни ўтказишда «кўз ва қулоқ» бўлиб туриш кабилардан иборат бўлиб келди. Собиқ иттифоқ даврида қадимдан маънавият, таълим ва тарбия

¹Ш.М.Мирзиёев. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Т.,“Ўзбекистон”, 2016

² Алихон Соғуний таржимаси. Темури тузуклари, Т, Ғафур Ғулом нашриёти, 1991.

масалаларини ҳал этиб келган маҳаллаларнинг ўрни деярли йўққа чиқарилди. Ўша давр жадид намояндаларидан Маҳмудхужа Бехбудийнинг таъкидлаганидек, “Бир қарра диққат қилиб, маҳалла-қуй ва қишлоқ халқларига қаралсин. Авомлик, беилмлиқ нақадар кўпайган. Биз мусулмонмиз, мусулмонларга илм лозим, амал лозим”³.

Фақат мустақиллик даврига келибгина маҳалла ўзининг қадимий мақомига эриша бошлади. Шу билан бирга, фуқароларнинг маҳаллий ўзини-ўзи бошқаришининг қонуний мақоми мустаҳкамлаш, уларни фуқаролик жамиятининг асосий институтига айлантиришга доир жиддий ислохотлар амалга оширилди. Ўзбекистон Конституцияси маҳалла мақоми фуқароларни ўзини-ўзи бошқариш органи сифатида мустаҳкамлади. Мустақиллик даврида мамлакатда ўн мингга яқин ўзини-ўзи бошқариш органлари, жумладан, маҳалла мустақил ташкилот сифатида қайтадан мустаҳкамланди ва уларнинг аксарияти ўзининг қадимги номларини ва халқ ўртасидаги обрў-эътиборини қайтадан мустаҳкамлади.

Ўзини ўзи бошқаришнинг миллий модели бўлган маҳалла ва ундаги халқимизнинг удумлари, урф-одатлари ва анъаналарга таянган ҳолда, жамотчилик фикрининг ва унга ёшлиқдан одатланиш улкан тарбиявий вазифани бажаради. Маҳалла ўз тажрибалари асосидаги панд-насихатлари, уларнинг эришган ютуқлари ёшларини кенг дунёқарашли, иродали, мард ва жасур бўлиб етишида, миллий ифтихор, миллий ғурур, эртанги кунга ишонч туйғуларини шаклланишида беқиёс аҳамият касб этади. Бугунги кунда «Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта бахтли бўлишлари шарт!» деган ҳаётий даъват ҳар биримизнинг, ота-оналар ва кенг жамоатчиликнинг онги ва қалбидан мустаҳкам ўрин эгаллаган. Бу ерда кучли таъсирга эга бўлган жамоатчилик фикри маҳалла ахлининг хулқ атвори, ўзаро муносабатларини адолат ва маънавий мезонлар асосида тартибга солиб туради. Шу маънода маҳаллани демократия дарсхонаси ҳам деб аташ мумкин.

Ёшларга оид давлат сиёсатини рўёбга чиқаришда фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг иштирок этиши, ёшларга оид давлат сиёсати соҳасидаги давлат дастурларини, ҳудудий ва бошқа дастурларни ишлаб чиқиш ҳамда амалга оширишда иштирок этади, ёшларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга, уларнинг жамият ҳаётидаги роли ва фаоллигини оширишга, соғлом ва баркамол ёш авлодни тарбиялашга, оилада маънавий-ахлоқий муҳитни шакллантиришга қаратилган чора-тадбирларни кўради, ёшларни тарбиялаш масалалари юзасидан таълим муассасалари ва бошқа муассасалар билан ҳамкорлик қилади, тегишли ҳудудда жойлашган корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда ёшларнинг бандлигини таъминлашга кўмаклашади, ёшларга оид давлат сиёсати соҳасидаги қонунчиликнинг ижро этилиши, давлат дастурларининг ва ҳудудий дастурларнинг рўёбга чиқарилиши устидан жамоатчилик назоратини амалга оширади деб таъкидлаб ўтилган.

Ҳозирги вақтда жамиятимиз, инсоният тараққиёти мустақиллигимиз истиқболлари учун жиддий хавф туғдирадираётган иқтисодий, ижтимоий, сиёсий, экологик, ички ва ташқи омилларнинг таҳдиди ортиб бораётган айни вақтда, оилалар мустаҳкамлигини таъминлаш ва бу масалани тўғри ҳал этишнинг асосий йули бўлмиш ёшларни оилавий ҳаётга тайёрлаш масаласи ҳеч кечиктириб бўлмайдиган, ўта жиддий ёндашишларни талаб этувчи давлат, ҳукумат миқёсидаги долзарб масаладир. Бунинг муваффақиятли амалга ошишига жамиятимизнинг ҳар бир фуқароси, ота- оналар, маҳалла-қўй ҳамма бирдек масъулдир. Чунки инсоният ва жамиятимиз тараққиёти шу масалани биз бугун қандай ҳал қилишимизга боғлиқ.

³Жадид адабиёти намояндалари, Одоб-ахлоқ китоби, Т, 2016.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ш.М.Мирзиёев. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Т., “Ўзбекистон”, 2016
2. 2.Алихон Соғуний таржимаси. Темур тузуклари, Т, Ғ. Ғулом нашриёти 1991
3. 3.Жадид адабиёти намояндалари, Одоб-ахлоқ китоби, Т, 2016.
4. Ikromova, S. A. (2024). BASICS OF PSYCHOLOGICAL SERVICES. PEDAGOG, 7(5), 670-676.
5. Akbarovna, I. S. (2024). THE IMPORTANCE OF PEDAGOGICAL MANAGEMENT IN EDUCATION. PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI, 2(4), 40-46.
6. Akbarovna, I. S. (2024). PSIXOLOGIK XIZMAT ASOSLARI. PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI, 2(4), 54-60.
7. Akbarovna, I. S. (2024). STAGES OF PSYCHOLOGICAL CONSULTATION. PEDAGOG, 7(4), 328-334.
8. Икромова, С. А. (2023). ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИММУНИТЕТА К ДЕСТРУКТИВНЫМ ИДЕЯМ У ПОДРОСТКОВ. European research, (3 (81)), 47-49.
9. Ikromova, S. (2024). PEDAGOGIK TEXNOLOGIYA SHAKLLARI VA MAZMUNI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 918-924.
10. Ikromova, S. (2024). FORMS AND CONTENT OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGY. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 933-939.
11. Akbarovna, I. S. (2024). MASTERING THE BASICS OF PEDAGOGICAL SKILLS. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 882-887.
12. Akbarovna, I. S. (2024). PEDAGOGIK MAHORAT ASOSLARINI O'ZLASHTIRISH. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 888-893.
13. Akbarovna, I. S. (2024). THE IMPORTANCE OF FORMING MATHEMATICAL CONCEPTS. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 912-917.
14. Akbarovna, I. S. (2024). MATEMATIK TUSHUNCHALARNI SHAKLLANISHINING ANAMIYATI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 900-905.
15. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ КОНСУЛЬТАЦИИ. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 875-881.
16. Akbarovna, I. S. (2024). PSIXOLOGIK MASLAHAT BOSQICHLARI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 860-866.
17. Akbarovna, I. S. (2024, April). BOSHLANG'ICH SINFLARDA SINFDAN TASHQARI MASHG'ULOTLAR. In International conference on multidisciplinary science (Vol. 2, No. 4, pp. 27-32).
18. Akbarovna, I. S. (2024, April). BOSHLANG'ICH TA'LIMDA TA'LIM MASALASI. In International conference on multidisciplinary science (Vol. 2, No. 4, pp. 21-26).